

І. В. Сапожник, Р. В. Зеленько,

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНЕ ПОЛЕ «FASHION» В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Стаття присвячена дослідженню лексико-семантичного поля «Fashion» в сучасній англійській мові. Основну увагу приділено структурним і семантичним особливостям лексем, що входять до складу поля «Fashion». На матеріалі лексикографічних джерел розкрито структуру лексико-семантичного поля «Fashion» та визначено його ядро, центр і периферію.

Ключові слова: лексико-семантичне поле (ЛСП), мікрополе (МП), лексема, ядро, периферія.

Данная статья посвящена изучению лексико-семантического поля «Fashion» в современном английском языке. Рассмотрены структурные и семантические особенности лексем, которые входят в состав поля «Fashion». На материале лексикографических источников раскрыта структура лексико-семантического поля «Fashion» и выделены его ядро, центр и периферия.

Ключевые слова: семантическое поле, микрополе, лексема, ядро, периферия.

The article is dedicated to the study of the lexico-semantic field «Fashion» in Modern English. Lexical and semantic peculiarities of the lexemes denoting «Fashion» are outlined. The structure of the lexico-semantic field «Fashion» is investigated and its nucleus, center and periphery are identified on the basis of lexicographic sources.

Key words: semantic field, microfield, lexeme, nucleus, periphery.

Різнобічне дослідження лексики на позначення моди сприяє систематизації знань з семантики, термінознавства, а саме – розробці алгоритму дослідження галузевих терміносистем та методів їх аналізу, вирішенню проблем систематизації та стандартизації англійської термінології. Окремі аспекти, що стосуються типології, структурних і семантичних особливостей термінів вже висвітлювали вчені – представники різних наукових напрямків – Д.С. Лотте, Л.А. Капаназе, В.П. Даниленко, Б.Н. Головін, Т.Р. Кияк, С.В. Гриньов, В.М. Лейчик. Проте питання про специфіку галузевих терміносистем як у вітчизняній, так і зарубіжній лінгвістиці залишається відкритим [5, с. 235]. Відповідно, хоча мода і відіграє велике значення у світогляді сучасної людини, лексика на позначення моди залишилася поза увагою мовознавців.

Актуальність нашого дослідження зумовлена динамікою розвитку загальної термінологічної системи та необхідністю різноаспектного її дослідження. Аналіз лексики на позначення моди на матеріалі англійської мови здійснюється з урахуванням сучасних підходів до мовних фактів.

Мета статті – встановити й описати структурні і семантичні особливості лексем, що входять до лексико-семантичного поля «Fashion». Об'єктом нашого дослідження є лексеми на позначення моди в сучасній англійській мові, обрані методом суцільної вибірки з лексикографічних джерел. Для вивчення об'єкта дослідження та виявлення його структурно-семантичних особливостей використовувався компонентний та структурний аналіз, аналітично-описовий метод дослідження.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що в ньому вперше здійснено комплексний аналіз назв на позначення моди: з'ясовано їх семантику, простежено поділ на мікрополя та тематичні групи.

Сьогодні, для позначення сукупності мовних одиниць, які об'єднані певною семантичною ознакою, в лінгвістиці вживають термін «лексико-семантичне поле» (далі – ЛСП). Дослідження ЛСП знаходиться в центрі уваги мовознавців на протязі останніх десятиліть.

ЛСП, услід за І. М. Кобозевою [2, с. 99], розуміємо як сукупність мовних одиниць, об'єднаних спільністю змісту які відображають поняттєву, предметну чи функціональну подібність позначуваних явищ. ЛСП – це складна мікросистема, якій властивий ряд особливостей, однією з яких є наявність ядра і периферії [1, с. 4]. Ядро – це семантичний компонент вищого порядку, який організує навколо себе семантичне розгортання групи [6, с. 138]. На периферії поля знаходяться лексеми, семемами яких перетинаються з ядерними лексемами за окремими семемами [4, с. 94].

Проаналізувавши словникові дефініції лексеми «fashion» спостерігаємо її багатозначність: 1) манера поведінки, звичаї; 2) річ, яка зараз є модною; 3) смаки та погляди, що існують протягом певного періоду часу, в певному суспільному середовищі; 4) предмети, які відповідають цим смакам [6].

Внаслідок компонентного аналізу лексеми *fashion* було виокремлено 12 семантичних складників: *dress, clothing, adornment, shape, apparel, attire, mode, outfit, robes, style, way of life, wardrobe*. Лексеми на позначення одягу виявились найчастотнішими компонентами, що дає підстави вважати, що лексеми на позначення одягу складають ядро лексико-семантичного поля «Fashion».

Для формування ЛСП «Fashion» у сучасній англійській мові було відібрано понад 200 лексем. В результаті компонентного аналізу значень даних лексем сформовано ЛСП «Fashion». Таким чином, семантична структура поля «Fashion» складається з наступних компонентів:

- ядро поля представлене лексемами *fashion, clothes, style*;
- центр поля складається з одиниць, що мають інтегральне, спільне з ядром значення – «tops» (97 одиниць), «bottoms» (58 одиниць) і «shoes» (53 одиниці);
- периферія поля включає одиниці, які є найбільш віддаленими у своєму значенні від ядра: *fashion plate* – модно вдягнута жінка, *fashion news* – новини світу моди, *fashion blog* – блог про моду, *fashion-monger* – модник, модниця, *fashion trends* – модні тренди, *fashion victim* – жертва моди.

До складу мікрополя (далі – МП) «tops» входить 97 лексем. Центр цього МП в сучасній англійській мові відображено такими лексемами: «*dress*», «*overcoat*», «*shirt*», «*sweater*», «*jacket*», «*waistcoat*». Найпоширенішою лексемою центру МП «tops» в сучасній англійській мові є «*dress*» – 27 лексем, що складає 27,8%, «*shirt*» – 23 лексеми, що складає 23,7%, «*overcoat*» – 18 лексем, що складає 18,6%, «*jacket*» – 11 лексем, що становить 11,34%, «*sweater*» – 8 лексем, що становить 8,25%, «*waistcoat*» – 7 лексем, що становить 7,21%, і «*a garment considered to be 2 different things*» – 3 лексеми, що становить 3,1%.

Класифікація лексем, що входять до групи «tops» може бути побудована за способами надягання одягу, основною семою яких є «спосіб вдягання». Згідно з такою класифікацією назви видів верхнього одягу поділяються на дві великі підгрупи: 1) плечовий одяг (*short overcoat, pea coat, military coa, blaze, mandarin jacket, blouse, camisole, waistcoat, cardigan, sweatshirt*); 2) поясний одяг (*jeans, gauchos, sweat pants, cut-offs, leggings, broomstick skirt, bubble skirt*).

Найбільш поширеною лексемою центру МП «bottoms» є лексема «*pants*» – 29 лексеми, що становить 50%, МП «*skirt*» представлено 21 лексемою, що становить 36,2%, а МП «*shorts*» включає 8 лексем, що становить 13,8%.

До МП «shoes» входять 53 лексеми. Ядро цього МП представляють лексеми «*boots*», «*athletic shoes*» та «*dress and casual shoes*». «*Dress and casual shoes*» є найпоширенішою лексемою МП «shoes» – 30 лексем, що становить 56,6% загальної кількості слів, «*boots*» – 15 лексем, що складає 28,3%, «*athletic shoes*» – 8 лексем, що становить 15,1%.

Лексико-семантичне поле має ієрархічну будову. Воно складається з лексико-семантичних груп, а лексико-семантичні групи з менших за обсягом мікросистем – синонімічних рядів, антонімічних пар тощо [3, с. 212].

За результатами дослідження можна простежити наявність таких видів синонімічних зв'язків:

- абсолютні (*fashion – clothing; pants – trousers*),
- часткові (*handbag – purse, blazer – jacket*),
- семантичні (*feminine – ladylike; shoes – footwear*),
- стилістичні (*clothes – clobber (Brit. slang), duds (informal), gear (informal), raiment (archaic or poetic), schmutter (slang), threads (slang)*),
- семантико-стилістичні (*to wear – to be dressed in, to have on, to dress in, to be clothed in, to carry, to bear, to put on*).

Аналіз лексики на позначення моди засвідчує, що за поняттєво-семантичними зв'язками можна виділити такі групи антонімів:

контрарні (*maxi – midi – mini, seasonal clothes – demi-season clothes – off-season clothes*), комплементарні (*indoor clothes – outdoor clothes; new fashioned – old fashioned*), контрадикторні (*fashionable – unfashionable, stylish – unstylish*), векторні (*tight skirt – loose skirt; warm jacket – lightweight jacket*).

Іменники на позначення предметів одягу та аксесуарів є складовими елементами висловів та приказок: *bee in your bonnet* – одержимий ідеєю; *put a sock in it* – прохання не шуміти; *old hat* – старомодний, банальний; *keep it under your hat* – тримати в таємниці; *hat trick* – успіх три рази поспіль у спорті або іншій сфері діяльності; *put on your thinking cap* – знайти час для розгляду певних питань; *talk through one's hat* – говорити дурниці.

Лексеми на позначення модних понять включають одиниці, що позначають предмети одягу (*chemise, maillot, mermaid*), взуття (*almond toe shoe, ballet slipper*), головні убори (*juillet cap, snood*), аксесуари (*brooch, hair clip, necklace*), різні стилі та течії в моді (*street style, casual, vintage*), професійна лексика індустрії високої моди та легкої промисловості (*apparel, dodo, aigrette*).

Крім того, іменник «*fashion*» є словотвірною основою, що сприяла утворенню таких лексем як: *fashionista, fashionable, fashionless, fashion-speak, fashionableness, fashionette, fashion, fashionologie, fashionomica*. Нові предмети одягу отримували свої назви різними словотвірними способами. Такі лексеми як *blazer, jumper, sleeper, duster, slazer, romper* утворенні шляхом суфіксації. Завдяки складанню основ утворилися наступні лексеми: *pullover, wraparound, waistcoat, nightshirt, sweatshirt, halfshirt, flatforms*. Лексеми *pencil skirt, tulip skirt, cigarette pants, banana pants, cocoon coat, trapeze top* з'явилися шляхом метафоричного перенесення. Є й композитні номінативні значення: *The Pink Suit, Mary Jane Shoes, Henley Shirt, Beatle Boots, Ronald Reagan Suit*. Метонімічним утворенням виникли такі назви: *mackintosh, Bermuda shorts, Panama hat, Oxfords, Chelsea boots*.

У контексті моди для оцінювання предметів одягу та стилів активно використовуються й лексеми на позначення кольорів, та лексеми з оцінними та темпоральними значеннями.

Так, до групи слів з оцінним значенням можемо віднести наступні: *a funky look, glam ensemble, a pretty skirt, stylish shoes, kicky pants, trendy clothing, a shabby look, over-dyed denim, a feminine dress, luxurious sweater, the richest color of the season*.

Темпоральні значення позначають певні часові проміжки, певний час доби чи пору року та включають в себе: *summer dress, jeans of the year, '80's style ruffle mini skirt, night gown, bowling bag is a handbag-of-the-minute, a long-lasting wardrobe, latest trend*.

За допомогою зору людиною сприймається 80% інформації, тому велику роль в сприйнятті та оцінці відіграє колір. Сюди відносять: *calming blues, dramatic black, spring/autumn colours, wild pink, peach-toned, rose-tinted, greenish, yellowy, metallic, golden, blue-red, yellow-green*.

Отже, з огляду на вищезазначене, мода є живим, динамічним явищем, яке постійно змінюється. З проведеного дослідження можна зробити наступні висновки: 1) лексема «*fashion*» є багатозначною лексемою, в якій можна виділити 12 семантичних складників; 2) лексема «*fashion*» стала словотвірною основою для утворення нових слів, та входить є складником різноманітних словосполучень; 3) лексико-семантичне поле «*Fashion*»

складається з ядра («fashion», «clothes», «style»), центру («tops», «bottoms» і «shoes») та периферії; 4) аналіз системних семантичних зв'язків у досліджуваному семантичному полі засвідчує, що явища синонімії та антонімії широко представлені у межах даного поля; 5) англійська лексика моди розвивається під впливом соціокультурних факторів. Мода невпинно змінюється, тому і лексичний склад ЛСП «Fashion» також буде змінюватись.

Перспективи подальшого дослідження ми бачимо у більш детальному вивченні лексико-семантичного поля «Fashion» та семантичних полів, які з ним перетинаються, з урахуванням лінгвістичних особливостей лексем, що входять до їх складу.

Література:

1. Вердиева З.Н. Семантическое поле в современном английском языке: [учеб. пособие для пед. ин-тов] / З. Н. Вердиева. – М. : Высшая школа, 1986. – 120 с.
2. Кобозева И. М. Лингвистическая семантика / И. М. Кобозева. – М., 2000. – 350 с.
3. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства: Підручник. Вид. 2-ге. / М. П. Кочерган. – К. : Академія, 2008. – 368 с.
4. Ончуленко М. І. Лексико– семантичне поле «APPEAL» в англійській мові / М. І. Ончуленко // Англїстика та американїстика: [зб. наук. пр.]. – Дніпропетровськ : Вид-во Дніпропетр. ун-ту, 2012. – Вип. 9. – С. 70-75.
5. Сапожник І.В. Семантика комерції в культурному форматі англомовної картини світу / І.В. Сапожник // Мова і культура. (Науковий щорічний журнал). – К. : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2005. – Вип.8. – Т. IV: Міжкультурна комунікація. – С. 235-239.
6. Уфимцева А. А. Смысловые связи слов в пределах лексико-семантической группы / А. А. Уфимцева // Опыт изучения лексики как системы (на материале английского языка). – М. : Изд-во Академии наук СССР, 1962. – 287 с.
7. АBBYU Lingvo [Електроний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.lingvo.ua/uk/>. – Назва з екрана.